

Sygn. akt III AUa 1449/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maciej Piankowski
Sędziowie:	SSA Aleksandra Urban (spr.) SSO del. Monika Popielińska
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2016 r. w Gdańsku

sprawy W. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 czerwca 2015 r.,
sygn. akt VII U 1936/14

oddala apelację.

SSO del. Monika Popielińska SSA Maciej Piankowski SSA Aleksandra Urban

Sygn. akt III AUa 1449/15

UZASADNIENIE

W. B. odwołał się od dwóch decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 września 2014 r. i z dnia 10 października 2014 r.

Wyrokiem z dnia 2 czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w punkcie 1 zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 10 października 2014 r. i przyznał W. B. prawo do emerytury od dnia 10 sierpnia 2014 r., w punkcie 2 umorzył postępowanie odwoławcze dotyczące decyzji z dnia 30 września 2014 r. i w punkcie 3 ustalił odpowiedzialność pozwanego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, że ubezpieczony był zatrudniony od 20 kwietnia 1977 r. do 30 czerwca 1992 r. w T., gdzie pracował, jako kierowca samochodów ciężarowych o ładowności pow. 3,5 tony (K., K., J., S.). O powyższym świadczą dokumenty ubezpieczonego, a w szczególności świadectwo wykonywania pracy w warunkach

szczególnych, które ubezpieczony przedłożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, z którego wynika, że wykonywał on pracę kierowcy samochodów ciężarowych powyżej 3,5 tony. Wskazana okoliczność wynika także z akt osobowych ubezpieczonego, w których widnieje informacja, że już przy przyjęciu do pracy 20 kwietnia 1977 r. wnioskodawcy zostało powierzone stanowisko kierowcy. Powyższe potwierdzają również pozostałe dokumenty znajdujące się w aktach, np. zaświadczenie z dnia 4 maja 1983 r., z którego wynika, że od dnia 20 kwietnia 1977 r. W. B. pracuje na pojazdach wysokotonażowych pow. 3,5 tony, jak również instrukcje BHP z dnia 27 grudnia 1978 r., w których jest mowa o dużym tonażu pojazdów oraz instrukcja BHP dla samochodów ciężarowych w budownictwie z 1984 r.

Dokonując oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, Sąd stanął na stanowisku, że ubezpieczony bezsprzecznie wykonywał zatrudnienie w warunkach szczególnych tj. zatrudnienie, o którym mowa w wykazie A dział VIII poz. 2 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez cały okres swojej pracy w T. – łącznie 15 lat, 1 miesiąc i 11 dni. Również w czasie kontraktu w ZSRR, na który T. wysłał go w okresie od 4 lipca 1983 r. do 30 czerwca 1984 r. oraz 4 kwietnia 1989 r. i 3 kwietnia 1990 r., W. B. pracował na samochodach ciężarowych przy budowie rurociągu.

W ocenie Sądu Okręgowego okoliczności pracy w szczególnych warunkach, pozwany mógł i powinien był ustalić już w swoim postępowaniu, albowiem W. B. złożył świadectwo pracy w warunkach szczególnych. Nadto, już sama nazwa firmy, w której pracował, tj. T. - transport budowlany - wskazuje, że musiały tam być samochody ciężarowe. Oczywistym jest, że materiałów budowlanych nie przewozi się ani samochodem osobowym, ani dostawczym, lecz konieczne są pojazdy specjalnie do tego przystosowane. Mając na uwadze powyższe uprawnionym jest wniosek, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał podstawy, aby ustalić, że ubezpieczony legitymuje się okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Pozwany kwestionował wprawdzie, że w świadectwie pracy wymieniono jedynie wykaz A, a nie powołano się na przepisy resortowe, ale w przypadku, kiedy nie ma żadnych wątpliwości, jaką pracę ubezpieczony wykonywał, powyższy brak pozostaje bez wpływu na dokonanie prawidłowych ustaleń.

Ze względów wskazanych powyżej, przy uwzględnieniu treści art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze Sąd na mocy art. 477¹⁴ k.p.c., orzekł, jak w punkcie 1 wyroku.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany zaskarżając go w części, tj. w pkt III i zarzucając mu naruszenie art. 118 ust. 1 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, poprzez stwierdzenie, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt III i stwierdzenie, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji; ewentualnie o jego uchylenie w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko skarżący podniósł, że w postępowaniu administracyjnym nie dysponował wystarczającym materiałem dowodowym pozwalającym na przyznanie ubezpieczonemu prawa do świadczenia. Ustalenie stanu faktycznego pozwalającego na przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury nastąpiło w toku postępowania sądowego.

Skarżący podkreślił, że ustalając charakter pracy ubezpieczonego Sąd I instancji nie oparł się wyłącznie na materiale zgromadzonym w toku postępowania przed ZUS, ale dodatkowo przeprowadził postępowanie dowodowe z akt osobowych z okresu zatrudnienia wnioskodawcy w (...) w K. oraz z zeznań samego zainteresowanego, a skoro tak, to brak jest podstaw do stwierdzenia odpowiedzialności pozwanego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie wskazać należy, że stosownie do treści art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, a zatem przedmiotem sporu w niniejszej sprawie na etapie postępowania apelacyjnego jest jedynie kwestia, czy zaszyły przesłanki do stwierdzenia przez Sąd pierwszej instancji, iż organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w przedmiocie przyznania wnioskodawcy W. B. prawa do emerytury w obniżonym wieku w związku z zatrudnieniem w warunkach szczególnych.

We wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji, Sąd odwoławczy oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Zgodnie z art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.) zmienionym przez art. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. (Dz. U. Nr 42 z 2009 r., poz. 338) w brzmieniu obowiązującym od 1 kwietnia 2009 r. w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Przepis art. 118 ust. 1a obecne brzmienie zawdzięcza zmianie ustawy dokonanej po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r. wydanemu w sprawie P 11/07, OTK-A 2007/8/97 (LEX nr 316047), w którym Trybunał stwierdził, że art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS rozumiany w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. W uzasadnieniu Trybunał wskazał, że należy zgodzić się z twierdzeniem, iż przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Zgodnie z brzmieniem art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121) zasadą jest wypłata przez organ rentowy ustawowych odsetek określonych w przepisach prawa cywilnego, jeśli organ nie dokona tej wypłaty w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych. Organ rentowy jest zwolniony jednak z obowiązku wypłaty odsetek, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności.

Jak dalej wywodził Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu powyższego wyroku wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r., sygn. akt I UK 159/04, OSNP nr 19/2005, poz. 308). Dzień doręczenia prawomocnego orzeczenia sądu, w razie gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, nie jest jedynym możliwym początkiem biegu terminu wydania przez organ rentowy decyzji w sprawie ustalenia prawa do świadczenia i wypłaty tego świadczenia. Początek biegu tego terminu można wskazać wcześniej – byłby to dzień, w którym organ rentowy mógł ustalić to prawo, gdyby działał prawidłowo. Na gruncie dotychczasowych przepisów zasadą było, iż organ rentowy w praktyce uznawał, że 30-dniowy

termin wydania decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, biegnie zawsze od dnia doręczenia mu prawomocnego orzeczenia sądu, niezależnie od tego, co sprawiło, że to sąd, a nie organ rentowy, ustalił prawo. Po rozstrzygnięciu Trybunału termin ten powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia nastąpiło dopiero w postępowaniu sądowym i nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy (np. błędna interpretacja przepisów, zaniechanie podjęcia określonych działań z urzędu, błędne orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS w sprawie niezdolności do pracy) termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy - gdyby działał prawidłowo - powinien był ustalić prawo do świadczenia.

Sąd Apelacyjny odnosząc się do stanu faktycznego niniejszej sprawy zwraca uwagę, że przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę. Zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych określenie: „nie ustalił prawa do świadczenia” oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2010 r., III UK 20/10, LEX nr 694242; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 19 stycznia 2012 r., III AUa 1549/11, LEX nr 1124837).

Mając na względzie powyższe należy stwierdzić, iż nie miał racji apelujący twierdząc, że nie można stwierdzić jego odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w niniejszej sprawie, ponieważ na etapie postępowania administracyjnego nie dysponował odpowiednim materiałem dowodowym, który pozwoliłby mu na wyprowadzenie jednoznacznego wniosku, że W. B. w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał zatrudnienie w warunkach szczególnych. Pozwany podkreślał, że Sąd I instancji dokonując ustaleń we wskazanym zakresie dopuścił dowód z akt osobowych wnioskodawcy z okresu jego zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w K., podczas gdy pozwany niniejszym materiałem nie dysponował. Stanowisko pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie. Podkreślić bowiem należy, że nie tylko na sądzie, ale również na pozwanym ciąży obowiązek przeprowadzenia szczegółowego postępowania dowodowego, mającego na celu zweryfikowanie żądania wnioskodawcy, zaś narzędzia do poczynienia ustaleń w zakresie zasadności wyprowadzonego przez ubezpieczonego wniosku bezsprzecznie daje mu § 29 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. (Dz. U. z 2011 r., nr 237, poz. 1412) w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, z którego treści wynika, że w „postępowaniu przed organem rentowym mogą być również dopuszczone dodatkowe dowody, jeżeli są one niezbędne do załatwienia sprawy. W tym przypadku organ rentowy wzywa zainteresowanego lub inny podmiot do przedłożenia tych dodatkowych dowodów, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 60 dni, licząc od dnia doręczenia wezwania. Jeżeli wezwanie do przedłożenia dodatkowych dowodów jest kierowane do innego podmiotu niż zainteresowany, organ rentowy każdorazowo informuje o tym zainteresowanego”. A skoro tak, to organ rentowy - w razie ustalenia, że materiał dowodowy zaoferowany przez stronę nie jest wystarczający do poczynienia szczegółowych i miarodajnych ustaleń - winien był zażądać akt osobowych ubezpieczonego z okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...), celem wyjaśnienia rozbieżności wynikających z przedłożonego przez wnioskodawcę świadectwa pracy. Jeśli zaś tego nie uczynił, to nie może aktualnie powoływać się na brak dokumentacji niezbędnej do prawidłowego zweryfikowania żądania wnioskodawcy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że apelacja pozwanego nie jest zasadna i na mocy art. 385 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.

SSA Aleksandra Urban SSA Maciej Piankowski SSO del. Monika Popielińska